

Program prac konserwatorskich

Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz obraz z św. Dymitrem z kościoła (dawnej cerkwi greko-katolickiej) pw. św. Dymitra w Bodakach

I. Opis obiektu:

Kościół:

Kościół pw. Św. Dymitra w Bodakach jest świątynią pomocniczą parafii w Małastowie. Wzniesiony został w roku 1902, jako świątynia greko-katolicka. Wzniesiony został w konstrukcji zrębowej i posiada typowy układ cerkwi łemkowskiej, z babińcem umieszczonym pod wieżą, salową nawom i trójbocznie zamkniętym prezbiterium i trzema cebulastymi hełmami.

Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem:

Obraz olejny malowany na blasze o wymiarach 32 cm na 24,5 cm, z ramą 43 cm na 36 cm. Rama rzeźbiona; profilowana i złożona szlakmetalem. Przy wewnętrznej krawędzi zdobiona wąskim ornamentem plecionkowym, zaś w najwyższym punkcie przy zewnętrznej krawędzi ornamentem o formie liści laurowych. Ponadto w narożnikach ozdobiony pojedynczym motywem stylizowanego liścia. Powstał prawdopodobnie w czasie zbliżonym do cerkwi lub wcześniej. Przedstawia Matkę Boską z Dzieciątkiem w typie Hodegetri, na neutralnym szaro-kremowym tle. Dzieciątko umiejscowione po prawej stronie obrazu spoczywa na lewym ramieniu Marii, która podtrzymuje je lewą dłonią. Maria ukazana jest od pas w górę, a twarz pochyloną lekko ku Dzieciątku ujętą ma w trzech czwartych z eksponowanym prawym profilem. Dzieciątko ukazane jest lewym bokiem, choć tors ma w zasadzie zwrócony centralnie do widza. Unosi prawą dłoń w geście błogosławieństwa, a lewą delikatnie wkłada w podtrzymującą je dłoń Matki. Maria uniesioną prawą dłonią wskazuje na swojego Syna. Dzieciątko ma na sobie białą tunikę przewiązana w pasie ze złotymi lamówkami przy kołnierzu i końcówce rękawa. Ponadto okryte jest pomarańczowym płaszczem, okrywającym jego lewe ramie oraz nogi, z pod którego wystają bosc stopy. Mari ma spodnia szata w kolorze różowym, a na nią zarzucony niebieski płaszcz z maforionem, zdobiony złotymi lamówkami i aplikacjami.

Obraz z św. Dymitrem:

Obraz olejny malowany na blasze o wymiarach 32 cm na 24,5 cm, z ramą 43 cm na 36 cm. Rama analogiczna do tej przy obrazie Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Powstał prawdopodobnie w tym samym czasie co obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Prezentuje pełnopostaciowe przedstawienie św. Dymitra na tle zróżnicowanego krajobrazu. Po lewej stronie Świętego widzimy niewielkie pagórki nad brzegiem rzeki oraz drzewa, natomiast po prawej zakole rzeki oraz dalej w głębi zabudowania w sąsiedztwie drzew, za którymi widoczne są szczyty gór. Linia horyzontu przechodzi mniej więcej w jednej trzeciej wysokości, tak że większość tła stanowi błękitno-żółte niebo. Św. Dymitr ukazany jest frontalnie ma twarz młodzieńca z długimi jasnymi włosami stoi w delikatnym kontrapoście wspierając się na trzymanej w lewej dłoni włóczni. Prawą dłoń z niewielkim krzyżykiem oraz palmą męczeństwa przyciska do piersi. Jego wzrok podąża daleko przed siebie. Odziany jest w rzymską skurzaną zbroję nałożoną na zieloną tunikę z długimi rękawami. Na plecach zarzucony ma opadający do ziemi, czerwony płaszcz z jasno-fioletowym podbiciem, który zasłania mu część piersi oraz prawe ramie. Na nogach ma białe nogawice oraz skórzane buty z odsłoniętymi palcami.

2. Stan zachowania:

Oba obrazy zachowane są w nienajlepszym stanie, choć zdecydowanie gorzej prezentuje się Maria z Dzieciątkiem. Na obrazie tym widoczne są liczne drobne a także większe ubytki warstwy malarskiej i zaprawy, powstałe bądź na skutek uszkodzeń mechanicznych, bądź intensywnego kontaktu z wilgocią w przeszłości, bądź ewentualnie z powodu błędu technologicznego popełnionego podczas tworzenia dzieła. Ponadto warstwa malarska na obu obiektach jest silnie spękana i poszarzała poprzez zalegające na nich latami zabrudzenia i kurz, a ich kolorystykę zaburza prawdopodobnie również pożółkły w skutek upływu czasu werniks. Ramy na całej powierzchni są silnie poprzecierane, zarówno do warstwy podkładowej (mikstionu?), jak i zaprawy. Choć na pierwszy rzut oka nie widać ma nich śladów działalności owadów szkodników drewna, nie jest wykluczone że mógł ich dotknąć również ten problem.

3. Założenia konserwatorskie:

Konserwacja zakłada przywrócenie pierwotnych walorów artystycznych, a także zabezpieczenie obrazów przed dalszym niszczeniem.

4. Proponowany program prac:

Oba obrazy po przewiezieniu do pracowni powinny zostać wyjęte z ram. Po wyjęciu z rami może okazać się konieczne miejscowe podklejenie zaprawy i warstwy malarskiej, do czego jak się wydaje najlepiej użyć będzie żywicy syntetycznej takiej jak Paraloid B-72 o stężeniu i rozpuszczalniku dobranym na podstawie prób. Do wprowadzenia żywicy w strukturę obiektu konieczne będzie zapewne wykonanie iniekcji, a podklejane miejsca powinny pozostać pod naciskiem do czasu odparowania rozpuszczalnika. Po wykonaniu owych czynności przejść będzie można do oczyszczenia lica i usunięcia starego werniksu. Do tego celu wykorzystać można dobrane na podstawie prób rozpuszczalniki. W przypadku zabrudzeń takie jak odpowiednio rozcieńczony Vulpex czy Condrat 2000, natomiast w przypadku werniksu np. mieszanka etanolu z terpentyną. Następnie należy dokonać uzupełnień ubytków zaprawy, bądź kitem własnej produkcji imitującym zaprawę emulsyjną, bądź kredowo klejową albo użyć gotowego produktu takiego jak np. Beva Gesso. Do wykonania uzupełnień warstwy malarskiej wykorzystane mogą być farby akwarelowe, uzupełniane dodatkowo farbami na bazie żywicy mocznikowo-aldehydowej Laropal A 81, bądź farb olejnych. Na koniec całość powinna zostać zabezpieczona werniksem dobranym na podstawie prób. Rama profilaktycznie powinna zostać poddana dezynfekcji i dezynsekcji, do czego użyte mogą być środki takie jak Per-Xil (środek przeciw owadom szkodnikom drewna) i Biotin T (środek przeciwko bakteriom, grzybom i porostom) bądź dowolne inne rekomendowane do drewna zabytkowego. Jeśli będzie to konieczne wykonać należy również wzmocnienie struktury drewna żywicami takimi jak Hekol L-50, Paraloid B-72, Plexigum PQ 611, rozpuszczone w odpowiednio dobranych rozpuszczalnikach i o stężeniu wyznaczonym na podstawie prób. Ubytki drewna w ramie uzupełnić można z pomocą masy epoksydowej takiej jak Akson SC czy Araldit SV/HV 36, natomiast ubytki zaprawy kitem na bazie zaprawy kredowo-klejowej. Przetarcia szlakmetalowe powinny zostać uzupełnione szlakmetalem, kładzionym na odpowiednio dobranym mikstionie. Wszystkie etapy prac powinny być udokumentowane fotograficznie i opracowane pisemnie w formie dokumentacji konserwatorskiej.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Krakowie
Delegatura w Nowym Sączu
ul. Wiśniowieckiego 127
33-300 Nowy Sącz
tel. 18 442-84-84, 442-82-52

Opracowała:
Konservatorka Dział Sztuki
Mgr Iwona Martynowicz

Załącznik do pozwolenia Nr 370/2023 Z UPOWAŻNIENIA
Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora
Zabytków w Krakowie
p.o. Kierownika Delegatury
mgr Katarzyna Gajdo

DNS - 11.5144.40.2023-MN 1

Iwona Martynowicz, Kons.
REGON 300
30-383 Kraków
com

Obraz z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem

Obraz z przedstawieniem św. Dymitra